

fra Tomislav Brekalo Tomić

Hvaljen budi, Gospodine moj...

IZLOŽBA SLIKA
(akvarel)

U Godini sv. Franje Asiškog, utemeljitelja
Reda manje braće (franjevaca)

800. obljetnica preminuća sv. Franje Asiškog

800. obljetnica nastanka Pjesme stvorenja
(Pjesme brata Sunca) 1226. – 2026.

Karin | Sitno Donje | Lovinac | Gračac | Gospić
2026.

2026.

PJESMA STVORENJA (PJESMA BRATA SUNCA)

Ove godine obilježava se 800. obljetnica nastanka Pjesme stvorenja, poznate i kao Pjesma brata Sunca, koju je napisao sv. Franjo Asiški, utemeljitelj Reda manje braće (franjevaca). Pjesma nije nastala u jednom trenutku: ona je odraz cijeloga Franjinog života, slika njegova odnosa prema Bogu i svemu stvorenu, a rodila se iz dubine njegove duhovne proživljenosti.

Kronološki gledano, najveći dio pjesme nastaje u jesen 1225. godine, u prostorima crkve i samostana sv. Damjana. U srpnju 1226. Franjo dodaje stihove o praštanju i konačno, krajem te iste godine, pred sam kraj života, pjeva o sestrici smrti.

Iako Pjesma brata Sunca odiše vedrinom, svjetlom, slavljenjem, nastaje u trenucima Franjinih najvećih patnji, iz tamne noći. Franjo još nije navršio 45 godina, zdravlje mu je bilo teško narušeno zbog života prepunog odricanja te zbog brige za bratstvo koje je naraslo iznad njegovih očekivanja.

Nedugo prije toga vratio se s La Verne, planine na kojoj je tih dana primio znakove muke našeg Gospodina. Rane nisu bile samo znak, one su uzrokovale i veliku tjelesnu bol. Trpeći velike boli, Franjo se uputio u Asiz. Na tom putovanju propovijedao je i time svoje tijelo još više izložio naporima i iscrpljivanju. Po dolasku u Porciunkulu zaputio se u samostan sv. Damjana posjetiti sv. Klaru i njezine sestre. Posjet se, zbog pogoršanja njegova zdravlja, produljio na nekoliko mjeseci. Imao je tešku upalu očiju koje su neprestano suzile tako da je gotovo izgubio vid. Pateći od jakih glavobolja, nije mogao podnijeti ni najmanje svjetlo, pa je više od pedeset dana boravio u zamračenoj sobici. Ovim tjelesnim patnjama pridružuju se nagomilane brige za sve veće bratstvo.

Upravo je u crkvi sv. Damjana Franjo 25 godina ranije čuo Kristov glas: „Franjo, idi, popravi moju kuću koja se ruši.“

U svojoj jednostavnosti shvatio je ove riječi doslovno i dao se u obnovu ruševne crkve sv. Damjana, a nakon toga i ostalih crkava u okolici Asiza. No, slušajući evanđelje o Isusovu poslanju učenika: „Idite... propovijedajte kraljevstvo nebesko... ne nosite sa sobom ni torbe...“ – doživljava prosvjetljenje. Obnavljanje Crkve Božje ne znači popravljati zidove, nego propovijedati evanđelje.

On se ponovno gorljivo stavio u novu službu: iz samoće je krenuo u svijet propovijedati, a Gospodin mu je pridružio suputnike, dao mu braću. Bratstvo je raslo, a s njime i poteškoće.

Dvadeset i pet godina kasnije, u trenucima boli i briga, Franji se činilo male-nim sve što je učinio, gotovo uzaludnim. Kako su dani prolazili, imao je dojam da sve što je od njega ostalo nestaje u noći. Pitao se: „Zar je to obnavljanje Crkve?“ Na granici snaga, jedne besane noći, molio je Gospodina da mu se smiluje. Tada je čuo glas: „Franjo, raduj se kao da si već u mom kraljevstvu!“

Obuzelo ga je unutarnje svjetlo, svjetlo Kraljevstva koje je blizu. To mu je svjetlo pokazalo sve obnovljeno, poput uskrsnog jutra; cijelo stvorenje činilo se preobraženim slavom Božjom. Nije više bilo mjesta samosažaljenju, plaču, gledanju unatrag, došao je trenutak slavlja i radosnog pjevanja, jer je Gospodin to očekivao od njega. Raduj se s čitavim stvorenjem! I to znači popravljati Crkvu Božju. I Franjo zove braću i počinje pjevati:

*Svevišnji, Svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast i blagoslov svaki.*

*Tebi to jedinom pripada, Svevišnji,
dok čovjek nijedan dostojan nije ni da ti
sveto spomene ime.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, sa svim
stvorenjima svojim,
napose s bratom gospodinom Suncem.
Od njega nam dolazi dan i svojim nas
zraka grije.*

*Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno:
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama
Zvijezdama.*

*Njih si sjajne i drage i lijepe po nebu prosuo
svojem.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu
našem Vjetru.*

*po Zraku, Oblaku, po jasnoj Vedrini,
i po svakom vremenu tvojem
kojim uzdržavaš stvorove svoje.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri Vodi.
ona je korisna, ponizna, draga i čista.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Ognju
koji nam tamnu rasvjetljuje noć.
On je lijep, ugodan, silan i jak.*

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri i majci
nam Zemlji.*

*Ona nas hrani i nosi,
slatke nam plodove, cvijeće šareno i bilje
donosi.*

Kasnije je, 1226. godine, nadodao ove stihove pred asiškim biskupom i gradskom vlasti, s ciljem da se izmire:

*Hvaljen budi, Gospodine moj,
po onima koji opraštaju iz ljubavi tvoje
i podnose rado bijede života.*

*Blaženi koji sve podnose s mirom,
jer će ih vječnom okruniti krunom.*

I na kraju kad je znao da se primiće kraj ovozemaljskog života, uskliknuo je:

*Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri
našoj tjelesnoj Smrti,*

kojoj nijedan smrtnik umaći neće.

Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu.

*A blaženi koje ti nađeš po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće.*

Pjesma koja je nastala, odraz je cijeloga Franjinog života i njegova odnosa prema Stvoritelju i svim stvorenjima. Ona ocrtava njegov pogled na Boga i svijet, na stvorenja i ljudska bića, na samog sebe i na Svevišnjeg. Ona je sinteza Franjinog viđenja stvarnosti i odraz njegove ljubavi prema Stvoritelju.

U njegovo vrijeme postojali su duhovni pokreti koji su smatrali da je materijalni svijet djelo zlog boga te da se duša mora osloboditi materije. Franjo, naprotiv, vidi u svakom stvoru djelo Božje i odraz Stvoriteljeve ljepote. Sve što je Bog stvorio – dobro je. On poziva sva stvorenja da slave Stvoritelja.

Pisana narodnim jezikom – talijanskim na umbrijskom dijalektu te se smatra početkom talijanske književnosti – a ne latinskim, pokazuje njegovu želju da dopre do svakog čovjeka bez društvenih ili kulturoloških prepreka. Pjesma je poziv na slavljenje Stvoritelja, poziv na obraćenje i promjenu kroz iskustvo Boga u stvorenjima.

U pjesmi je prisutna dvostruka dinamika: u prvom trenutku pogled je upravljen prema dolje kako bi se prepoznala božanska prisutnost u svakom stvorenju, a zatim prema gore, u kojem sve što postoji daruje se iznova i slavi svoga Stvoritelja. Franjo je glas onoga koji je oslobođen svega jer prepoznaje da dobro nije u posjedovanju, nego u daru koji se prima i dijeli. Pjesma je izraz Franjine vjere, ocrtava duboki unutarnji mir. Franjo je pomiren sa samim sobom, s drugima, sa stvorenjima i s otajstvom smrti. Iako je nastala u trenucima velike patnje i boli, pjesma se otvara uskrsnom iskustvu: u tami slijepac pjeva svjetlu, u bolesti bolesnik slavi ljepotu zemlje te umirući – naviješta vječno blaženstvo: Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri našoj tjelesnoj Smrti.

Franjo u pjesmi otkriva viziju u kojoj su početak i kraj stvaranja isprepleteni u istom slavlju i predokus su punine Božjeg kraljevstva. Ona je čisti pogled onoga koji je naučio promatrati svijet očima vjere – svijeta u kojem je sve stvoreno dobro i sve ide prema konačnom ispunjenju Božjeg nauma, kad će se sve stvorenje, preobraženo milošću, konačno ujediniti u Bogu. Njegova pohvala nije samo priznanje ljepote stvorenog nego svjedočanstvo vjere u Onoga koji je dobar svima i čija dobrota dopire do svakog stvorenja te ga vodi do njegove punine.

fra Ivan Udovičić, provincijski vikar

2026.

PRED OVIM SLIKAMA JEDNOSTAVNO ZASTANI I ZAJEDNO SA SVETIM FRANJOM RECI: HVALJEN BUDI, GOSPODINE MOJ...

Promatrajući slike fra Tomislava Brekala – Tomića, shvaćamo da su one na prvi pogled, jednostavni prizori krajolika: kamene kuće, stare crkve, suhozidi, mostovi... Ali što ih se dulje promatra, postaje jasnije da pred nama nije samo pejzaž. Pred nama se otvara čitav jedan svijet.

To je svijet u kojemu su čovjek, priroda, arhitektura i vjera nekoć činili jednu organsku cjelinu. Kuća nije tek građevina, nego i dom. Ognjište nije samo mjesto za vatru, nego i središte obitelji. Suhozid nije samo granica ili zaštita zemljišta, nego i simbol truda ljudskih ruku. Crkva nije samo arhitektonski objekt, nego mjesto molitve, okupljanja i susreta s Bogom i bližnjima. Upravo zato ove slike možemo promatrati i kao svojevrsni vizualni zapis kulturnog pamćenja.

Posebno mi je zanimljiv odnos između arhitekture i krajolika. Fra Tomislav ne odvaja građevinu od njezina prostora. Kamena kuća gotovo uvijek pripada krajoliku iz kojega je izrasla, a kamen od kojega je građena isti je onaj kamen koji susrećemo u suhozidu ili na putu. Čovjek je ovdje gradio od onoga što mu je zemlja dala i zato arhitektura postaje produžetak krajolika, a krajolik svojevrsni nastavak čovjekova doma.

U tome se krije i velika vrijednost ovoga ciklusa. Pred nama nisu monumentalne građevine velikih gradova nego male seoske crkve, kamene kuće, mostovi, bunari, suhozidi, putovi i mjesta na kojima su ljudi živjeli svoje svakodnevne živote. Fra Tomislav kao da je svjestan da ono što danas izgleda obično sutra može postati dragocjeno.

A možda postoji još jedan razlog zbog kojega ih slika. Čini mi se da se u njegovim prizorima osjeća čežnja. Ne samo za krajolikom nego i za vremenom, za djetinjstvom. Za kućama koje su nekada bile pune života, za ognjištem, za ljudima koji su sjedili oko njega.

Zato je posebno snažna slika starice uz ognjište. Ovu sliku slobodno možemo interpretirati kao prikaz tradicijskoga života, ali meni kao svećeniku teško je u njoj ne vidjeti nešto više. Ognjište je ovdje gotovo sakralni prostor. Oko njega se okupljala obitelj, uz njega se prenosila memorija, pripovijedalo, molilo i učilo. Starica uz ognjište postaje čuvarica jednoga svijeta koji polako nestaje. I upravo se tu osobna čežnja pretvara u nešto univerzalno. Jer svi na neki način nosimo u sebi neku svoju kuću, neko dvorište, stablo, neki put, glas...

A onda se u ovaj svijet prirodno upisuje i franjevački pogled. Sveti Franjo Asiški znao je zastati pred stvorenim i u njemu prepoznati više od njegove

pojavnosti. Sunce, voda, zemlja, vatra, biljke i životinje za njega nisu bili samo dijelovi svijeta koji ga okružuju, nego darovi koji čovjeka vraćaju Stvoritelju. Zato njegova *Pjesma stvorova* nije tek pjesma o ljepoti prirode, nego pjesma zahvalnosti.

U tom smislu i slike fra Tomislava možemo promatrati kao jednu tihu, likovnu pjesmu zahvalnosti. Kao da svaki prizor poziva na zastajanje: nad vodom koja teče, nad stablom koje raste, nad kamenom, nad kućom, nad crkvom koja svojim zvonikom svjedoči o generacijama koje su ovdje tražile Boga.

Što se duže zadržavamo pred tim prizorima, sve snažnije osjećamo da oni govore i o vremenu koje prolazi. Kuće ostaju prazne, ognjišta se gase, putovi zarastaju, a ljudi odlaze. I ono što je nekada bilo živi prostor nečijega života polako postaje uspomena. Možda upravo zato u ovim slikama ima toliko nježnosti. Kao da ih slikar ne želi samo prikazati, nego ih na neki način sačuvati.

U tome se ponovno susreću umjetnost i čežnja jer kada čovjek slika ono čega više nema ili što polako nestaje, on zapravo govori o sebi, o onome čemu se više ne može vratiti, a ipak to cijeloga života nosi u sebi.

I možda je upravo tu najdublja poveznica sa svetim Franjom. I on je, suočen s vlastitom slabošću i blizinom smrti, znao još snažnije gledati ono što mu je bilo darovano. Nije se zatvorio pred prolaznošću života, nego je iz nje izveo još veću zahvalnost. Kao da nam poručuje da ljepota ne postaje manje vrijedna zato što prolazi. Naprotiv – možda je upravo njezina prolaznost razlog više da je primijetimo, zavolimo i za nju zahvalimo.

Zato ovaj ciklus u sebi nosi i nešto više od sjećanja na jedan svijet. U njemu se osjeća čežnja čovjeka koji zna da se ne može vratiti u ono što je bilo, ali još uvijek može zahvaliti za ono što je primio. A kada se pred takvim slikama zaustavimo, možda i sami počnemo prepoznavati vlastite kuće, svoje ognjište, svoje putove i ljude koje smo nosili u srcu.

I tada *Pjesma stvorova* postaje i naša pjesma. Pjesma čovjeka koji vidi da sve prolazi, a ipak zahvaljuje. Jer ono najvrjednije što nam je darovano nije u tome da sve možemo zadržati, nego da smo mogli voljeti.

Možda je upravo zato najljepše pred ovim slikama jednostavno zastati i zajedno sa svetim Franjom reći: Hvaljen budi, Gospodine moj...

Vlč. Josip Šimatović, biskupski vikar za pastoral

„LAUDATO SI', MI' SIGNORE“ – „Hvaljen budi, moj Gospodine“ pjevao je sveti Franjo Asiški. U toj lijepoj pjesmi podsjeća nas da je naš zajednički dom također poput sestre s kojom dijelimo svoj život i poput lijepe majke koja nas prima u svoje ruke: „Hvaljen budi, moj Gospodine, za sestru našu majku Zemlju, koja nas uzdržava i nama upravlja i izvodi plodove razne i šareno cvijeće i travu.“

„Ta sestra jeca zbog zla koje joj nanosimo, zbog neodgovornog korištenja i zlouporabe dobara koje je Bog stavio u nju. Odrasli smo misleći da smo njezini vlasnici i gospodari, kojima je dopušteno pljačkati je do mile volje. Nasilje koje prebiva u ljudskom srcu, ranjenom grijehom, očituje se također u znakovima bolesti koje primjećujemo u tlu, vodi, zraku i živim bićima. Zbog toga se među najzanemarenije i najzlostavljanije siromašne ubraja naša potlačena i opustošena zemlja, koja „se muči u porođajnim bolima“ (Rim 8,22). Zaboravljamo da smo mi sami prah (usp. Post 2,7). Samo naše tijelo sastavljeno je od istih elemenata od kojih je i naš planet, njegov zrak udišemo i njegova nas voda oživljuje i osvježava.“

„... Ako pristupamo prirodi i okolišu bez te otvorenosti divljenja i čuđenja, ako više ne govorimo jezik bratstva i ljepote u našem odnosu sa svijetom, naša će stajališta gospodara, potrošača i pukog izrabljivača prirodnih dobara, koji nije sposoban postaviti granice svojim neposrednim interesima. I obratno, ako osjećamo duboku povezanost sa svime što postoji, umjerenost i briga javit će se same od sebe. Siromaštvo i skromnost svetoga Franje nisu bili samo površna askeza, nego nešto dublje: odricanje od toga da se stvarnost učini pukim predmetom korištenja i vladanja.“

(Iz enciklike Pape Franje LAUDATO SI – o brizi za zajednički dom, Rim, 2015.)

2026.

ČUVAJMO DAR STVORENOGA SVIJETA

„... Na prvim stranicama Svetoga psima Bog čovjeku povjerava zemlju da je obrađuje i čuva (Post 2,15). Čovjek je pozvan stvarati, graditi, razvijati i svojim razumom i radom oplemenjivati svijet. U tome se očituje njegovo posebno dostojanstvo. Ali uz riječ obrađivati stoji i riječ čuvati. Bog je jedini Stvoritelj, a čovjek je pozvan svojim razumom, slobodom i radom odgovorno surađivati s Božjim stvarateljskim djelom. Njegova vlast nad prirodom zato nije neograničena. On nije gospodar bez granica, nego odgovorni upravitelj darova koje je primio. Kada čovjek gradi, proizvodi i razvija, može biti suradnik dobra. Ali kada neodgovorno narušava cjelovitost stvorenoga, njegova sloboda više ne služi životu, nego mu nanosi štetu...

Sveti Pavao piše: *Znamo doista: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada.* (Rim 8,22)

Ove riječi možemo čuti kao poziv na obraćenje našega odnosa prema svijetu koji nam je povjeren. Kada je narušena cjelovitost prirode, kada je tlo opterećeno onečišćenjem, kada je ugrožena voda ili kada je uništen dio biljnog svijeta, tada ne govorimo samo o materijalnoj šteti, govorimo o rani nanesenoj zajedničkom domu. Taj dom nije nešto izvan nas. U njemu živimo, u njemu odrastaju naša djeca i u njemu će živjeti oni koji dolaze nakon nas. Zato ne smijemo dopustiti da ravnodušnost postane normalno stanje niti da posljedice neodgovornosti postanu teret budućih naraštaja...

Briga za stvoreni svijet u konačnici je pitanje ljubavi – prema Bogu koji je sve stvorio, prema čovjeku koji je stvoren na Božju sliku, prema zemlji koja nam je povjerena i prema djeci i mladima koji će nakon nas živjeti u ovome kraju. Ono što pripada Bogu primili smo na dar. Pozvani smo taj dar čuvati, odgovorno koristiti i predati budućnim naraštajima. U tome se očituje i čovjekovo dostojanstvo: ne biti razarač stvorenoga svijeta, nego njegov odgovorni čuvar i suradnik u djelu koje mu je Bog povjerio..."

(Iz priopćenja gospičko-senjskog biskupa mons. Marka Mede o odgovornosti za čovjeka i stvoreni svijet, Gospić, 11. kolovoza 2026.)

©2024

FRA TOMISLAV BREKALO – TOMIĆ, rođen je na Prisici – župa Aržano, 7. rujna 1954. godine. Franjevac je i svećenik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja kojoj je sjedište u Splitu. Osnovnu školu završio je 1969. u Splitu, a Franjevačku klasičnu gimnaziju u Sinju 1974. Godinu novicijata na Visovcu završio je 1973. Teologiju je pohađao u Makarskoj i Zagrebu. Diplomirao je na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1981. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1980. u Metkoviću. Mladu misu je slavio u Aržanu 3. kolovoza 1980.

Pastoralno je djelovao u Kozici, Promini, Dubravicama, Sinju, Igranima i Drašnicama, Šibeniku – Meterize, Turjacima, Lečevici i Radošiću, Gradcu kod Drniša, Piramatovcima, Kijevu, Vrlici, Bilicama, Kljacima, Berlinu, Stankovcima i Banjevcima, Velikom Brdu, Studencima. Od 12. kolovoza 2025. pastoralni je pomoćnik u župama Gospičko – Senjske biskupije: Sv. Jurja, mč. U Gračacu, Sv. Mihovila u Lovincu, Sv. Roka u Svetom Roku i Sv. Marije Magdalene u Ričicama.

Uz pastoralni rad objavio je 6 knjiga o župama u kojima je djelovao. Godine 1998. sa bratom Markom (Garanom) tiskao je adresar *PRISIKA*, a knjigu *BREKALO, podrijetlo, povijest, rodoslovlje i običaji aržanskih Brekala* sa bratom Markom tiskao je 2010. U slobodno vrijeme bavi se slikanjem (vodene boje). Do sada je imao 11 samostalnih, a sudjelovao je i na 8 skupnih izložbi slika. Godine 2018. i 2019., organizirao je samostalne izložbe slika u Berlinu. Zadnju izložbu slika organizirao je u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru (BiH), 2023.

Kao dušobrižnik u HKM-a Berlin tiskao je tri knjižice duhovnog sadržaja: *Gospodine, dođi mi brzo u pomoć, Hrabri budite – ja sam pobijedio svijet! (Moj križni put)* i *Pouči me, Gospodine, svomemu putu!*. U Veliko Brdu je tiskao monografiju župe sv. Jeronima. Godine 2022., kao župnik Studenaca, tiskao je knjigu: *Gospodin je dobar svima*. Ove godine, u Gračacu, je tiskao knjigu: *Gospodin mi je svjetlost i spasenje*. U nekim župama je osnovao i uređivao župne listove. Živi u franjevačkoj kući u Gračacu, Kneza Branimira 1, 23 440 Gračac, Mob: 098 447 622, e-mail: fratomic54@gmail.com

Organizatori:

fra Ivan Đuzel, gvardijan i fra Tomislav Brekalo – Tomić

Izložbe se organiziraju u:

Karinu, Sitnom Donjem, Lovincu, Gračacu i Gospiću

Postava izložbe:

fra Tomislav Brekalo – Tomić

Grafička priprema i tisak:

Anja Kovačić, Tiskara Kovačić